

Obaveza vlasnika teretnih vozila i pravnih lica koja obavljaju poslove špedicije opasnih i štetnih materija da plaćaju naknadu za zaštitu životne sredine

OBAVEZA VLASNIKA TERETNIH VOZILA I PRAVNIH LICA KOJA OBAVLJAJU POSLOVE ŠPEDICIJE OPASNIH I ŠTETNIH MATERIJDA DA PLAĆAJU NAKNADU ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Zakon o zaštiti životne sredine član 88

Sentenca:

- Opština, odnosno grad imaju ustavno i zakonsko ovlašćenje da svojim aktom urede javne prihode u koje spada i naknada za zaštitu životne sredine. Odredbe opšteg akta, kojim je utvrđena obaveza plaćanja naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine od strane prevoznika nafte, naftnih derivata, opasnih i drugih štetnih materija prema nosivosti, nepovređuju ustavni princip o slobodi i jednakosti obavljanja privrednih i drugih delatnosti, budući da sloboda i jednakost uslova privređivanja ne podrazumeva samo prava i pogodnosti, već i određene obaveze privrednih subjekata koje se mogu uvoditi i za zaštitu i unapređenje životne sredine.

Iz obrazloženja:

"Predlogom Akcionarskog društva Luka "Dunav", Pančevo pokrenut je pred Ustavnim sudom Republike Srbije postupak za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti odredaba člana 3 tačka 3 i člana 4 stav 3 Odluke Skupštine opštine Alibunar o plaćanju naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine ("Službeni list opštine Alibunar", broj 5/2001). Podnosilac predloga navodi da osporene odredbe Odluke kojima je predviđeno da pravna lica plaćaju naknadu pri svakom utovaru robe, samo po osnovu vlasništva na teretnim vozilima kojima obavljaju transport nafte i naftnih derivata, opasnih i štetnih materija, prema nosivosti vozila, nisu saglasne sa članom 57 stav 1 Ustava Republike Srbije kojim je utvrđeno da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno u skladu s Ustavom i zakonom. Predlagač smatra da je primenom osporenih odredaba Luka "Dunav" oštećena jer ne može slobodno da obavlja svoju delatnost kojom ne zagađuje životnu sredinu niti dovodi u pitanje zdravlje i život ljudi. Takođe, navodi da se članom 88 stav 2 Zakona o zaštiti životne sredine daje mogućnost gradu odnosno opštinama da predvide obezbeđivanje sredstava putem naknade za zagađivanje prirodnih bogatstava ali ne od vlasnika teretnih transportnih sredstava. U predlogu se osporava i visina taksi budući da se zbog enormno visokih taksi onemogućava pravnom licu da ostvaruje očekivani prihod.

Skupština opštine Alibunar u svom odgovoru predlaže Sudu, bez obrazloženja, da odbije predlog za ocenu ustavnosti i zakonitosti osporenih odredaba Odluke.

Odlukom o plaćanju naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine ("Službeni list opštine Alibunar", broj 5/2001) koju je donela Skupština opštine Alibunar, uređeno je plaćanje naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine i utvrđen je način obezbeđenja i upotrebe sredstava naknade.

Obaveza vlasnika teretnih vozila i pravnih lica koja obavljaju poslove špedicije opasnih i štetnih materija da plaćaju naknadu za zaštitu životne sredine

Članom 3 Odluke određeni su obveznici te naknade a osporenim odredbom člana 3 tačka 3 propisano je da naknadu plaćaju privatni vlasnici teretnih vozila i pravna lica koja obavljaju poslove špedicije - transporta nafte i naftnih derivata, opasnih materija i drugih opasnih i štetnih materija prema nosivosti: za vozila nosivosti od 5 do 10 tona iznos od 400 dinara; za vozila nosivosti od 10 do 15 tona - iznos od 600 dinara; za vozila nosivosti od 15 do 20 tona - iznos od 800 dinara i za vozila preko 20 tona nosivosti - iznos od 1.000 dinara.

Osporenim odredbom člana 4 stav 3 Odluke propisano je da obveznici naknade iz člana 3 tačke 3 te odluke plaćaju naknadu pri svakom utovaru robe dnevno što dokazuju izvodom o uplati.

Ustavom Republike Srbije utvrđeno je pravo čoveka na zdravu životnu sredinu i da je svako, u skladu sa zakonom, dužan da štiti i unapređuje životnu sredinu (član 31); da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom (član 57 stav 1). Članom 113 stav 1 tačka 5 Ustava utvrđeno je da se opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom stara o zadovoljavanju određenih potreba građana, između ostalog i u oblasti zaštite i unapređivanja životne sredine a prema članu 114 stav 1 Ustava za obavljanje Ustavom i zakonom utvrđenih poslova, opštini pripadaju prihodi utvrđeni zakonom.

Zakonom o javnim приходima i javnim rashodima ("Službeni glasnik RS", br. 76/91, 41/92, 18/93, 22/93, 37/93, 67/93, 45/94, 42/98, 54/99 i 22/2001) propisano je da se visina javnih prihoda utvrđuje zakonom, odnosno aktom nadležnog organa u skladu sa zakonom (član 8); da su lokalni javni prihodi vrsta javnih prihoda (član 9); da je naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine jedan od lokalnih javnih prihoda u smislu tog zakona (član 16 tačka 6).

Odredbom člana 18 stav 1 tačka 9 Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002) utvrđena je obaveza opštine da se, preko svojih organa, u skladu s Ustavom i zakonom stara o zaštiti životne sredine, donosi programe korišćenja i zaštite prirodnih vrednosti i programe zaštite životne sredine, odnosno lokalne akcije i sanacione planove, u skladu sa strateškim dokumentima i svojim interesima i specifičnostima i utvrđuje posebnu naknadu za zaštitu i unapređenje životne sredine.

Članom 78 Zakona o lokalnoj samoupravi taksativno su navedeni izvorni javni prihodi koji pripadaju jedinici lokalne samouprave. Među ostalim izvornim javnim приходima, koji se ostvaruju na njenoj teritoriji, opštini pripada i naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine (tačka 7 člana 78).

Od javnih prihoda ostvarenih na teritoriji lokalne samouprave Republika, u skladu sa članom 98 Zakona o lokalnoj samoupravi, ustupa jedinici lokalne samouprave naknadu za zahvate u životnoj sredini i to: deo naknade za zagađivanje životne sredine i deo naknade za investicije (tačka 8 člana 98).

Zakon o zaštiti životne sredine ("Službeni glasnik RS", br. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 i 53/95) odredbama člana 88 utvrđuje da se materijalni i drugi uslovi za podsticanje mera prevencije i sanacije u zaštiti životne sredine u Republici obezbeđuju iz sredstava utvrđenih tim zakonom (stav 1); a da grad i opština mogu, za zaštitu i unapređivanje životne sredine, iz okvira svojih prava i dužnosti obezbeđivati posebna sredstva (stav 2).

Obaveza vlasnika teretnih vozila i pravnih lica koja obavljaju poslove špedicije opasnih i štetnih materija da plaćaju naknadu za zaštitu životne sredine

Polazeći od navedenih ustavnih i zakonskih odredaba proizilazi da se za zaštitu i unapređenje životne sredine, pored sredstava koja se po zakonu obezbeđuju u Republici, mogu obezbeđivati i sredstva na nivou lokalne samouprave. Naknada za zaštitu životne sredine koja se naplaćuje na teritoriji opštine predstavlja izvorni javni prihod jedinice lokalne samouprave, a deo javnih prihoda za iste namene, koji se ostvaruju u Republici, takođe se ustupaju jedinici lokalne samouprave. Opština, odnosno grad imaju ustavno i zakonsko ovlašćenje da svojim aktom urede javne prihode u koje spada i naknada za zaštitu životne sredine. Na osnovu navedenog ovlašćenja, Skupština opštine Alibunar je osporenom Odlukom utvrdila plaćanje naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine odnosno odredila obveznike te naknade, visinu, način obračuna i naplate te naknade. Po oceni Ustavnog suda, osporenim odredbama nije povređen ustavni princip iz člana 57 stav 1 Ustava, prema kome se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom. Naime, sloboda i jednakost uslova privređivanja ne podrazumeva samo prava i pogodnosti u obavljanju delatnosti, već i određene obaveze privrednih subjekata, koje se mogu uvoditi i za zaštitu i unapređenje životne sredine.

Po oceni Ustavnog suda, određivanje visine novčanog iznosa naknade za zaštitu životne sredine stvar je politike donosioca akta što nije u nadležnosti Ustavnog suda. Takođe, ocena primene osporenih odredaba u praksi kao i ocena njihove celishodnosti ne spada u domen kontrole ustavnosti i zakonitosti propisa koju vrši Ustavni sud u smislu člana 125 Ustava Republike Srbije.

Ustavni sud Republike Srbije, na osnovu člana 125 Ustava Republike Srbije na sednici održanoj 13. novembra 2003. godine, doneo je

ODLUKU

Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba člana 3 tačka 3 i člana 4 stav 3 Odluke o plaćanju naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine ("Službeni list opštine Alibunar", broj 5/2001)."

(Odluka Ustavnog suda Srbije, IU broj 320/2003 od 13.11.2003. godine, objavljena u "Sl. glasniku RS", br. 126/2003 od 19.12.2003. godine)